

חוברת עבודה

לשון

כיתה ו'

תוכן העניינים

מבוא	2
פרק 1: פעיל וסביל	3
פרק 2: חלקי המשפט	8
פרק 3: משפט פשוט, מאוחד ומורכב	14
פרק 4: שורש ומשקל	19
פרק 5: המספר בעברית	24
פרק 6: סיכום טקסט מידעי	29
פרק 7: כתיבת סיפור: מבנה העלילה	34
חזרה – מה למדנו?	39
תשובות	41

מבוא

שלום לתלמידות ולתלמידי כיתה ו'!

זו השנה האחרונה ביסודי, ובחוברת הזאת נסכם ונעמיק: פעיל וסביל, חלקי המשפט, משפט פשוט, מאוחד ומורכב, משקלים, המספר בעברית, סיכום טקסט מידעי וכתיבת סיפור. בכל פרק – הסבר קצר, דוגמאות, כלל «זכרו!» ותרגול. בסוף – חזרה, תעודת סיום ודפי תשובות. זהו בסיס חשוב לחטיבת הביניים. בהצלחה!

פעיל וסביל

פרק 1

פעיל או סביל?

במשפט סביל אפשר לציין מי עשה את הפעולה בעזרת «על ידי», אבל לא חייבים.

סוג המשפט	מי הנושא?	דוגמה
פעיל	מי שעושה את הפעולה	^{נושא} הצייר ^{נשוא} צייר את התמונה.
סביל	מה שהפעולה נעשתה לו	^{נושא} התמונה ^{נשוא} צוירה על ידי הצייר.

בניין פעיל ובניין סביל

בניין פעיל	בניין סביל	דוגמה
פעל	נפעל	כתב, נכתב
פיעל	פועל	סידר, סודר
הפעיל	הופעל	הדליק, הודלק

איך הופכים פעיל לסביל?

1. המושא הופך לנושא.
2. הפועל עובר לבניין הסביל ומתאים לנושא החדש.
3. מי שעשה את הפעולה בא אחרי «על ידי».

דוגמה:

פעיל: ^{נושא} דנה ^{נשוא} צילמה ^{מושא} את הנוף.	סביל: ^{נושא} הנוף ^{נשוא} צולם על ידי דנה.
--	---

זכרו! בהפיכה מפעיל לסביל – המושא נעשה לנושא, והנושא מתאים לנושא החדש: «דנה צילמה את הנוף» ← «הנוף צולם על ידי דנה».

 דוגמה פתורה: «ביטל» בסביל: ____.

1. «ביטל» הוא בבניין פיעל.

2. הסביל של פיעל הוא פועל: בוטל.

התשובה: בוטל

1 מיינו לפי הבניין הסביל.

נכתב | סודר | הודלק | נסגר | בושל | הוזמן

נפעל	פעל	הפעל

2 הפכו לפעיל.

א. המכתב נשלח על ידי סבתא. ← סבתא _____ את המכתב.

ב. השיר הוקלט על ידי הלהקה. ← הלהקה _____ את השיר.

3 נכון או לא נכון?

נכון / לא נכון

א. במשפט סביל המושא של המשפט הפעיל הופך לנושא.

נכון / לא נכון

ב. «הודלק» הוא בבניין פעל.

4 מתי כדאי להשתמש בסביל? כתבו דוגמה למשפט שבו לא חשוב (או לא ידוע) מי

עשה את הפעולה.

5 העתיקו את הפועל הסביל בכל משפט וכתבו את הבניין שלו.

א. הספרים סודרו על המדף.

ב. העוגה נאפתה בתנור.

ג. האורות הוכבו בשעה עשר.

ד. החדר נוקה היטב.

ה. הפרס הוענק לזוכה.

ו. השער ננעל בלילה.

6 מיינו את הפעלים: פעיל או סביל? שימו לב – יש מילים שנראות דומות!

כתב | נגנב | הודיע | טופל | הלביש | נמצא | שובץ | ניקה

פועל סביל	פועל פעיל

7 השלימו את הפועל בסביל, בזמן עבר. הפועל הפעיל כתוב בסוגריים.

א. הדלת (צבע) _____ בלבן.

ב. המכתבים (חילק) _____ בבוקר.

ג. השולחן (העביר) _____ לחדר אחר.

ד. הפרחים (השקה) _____ אתמול.

ה. הסיפור (תרגם) _____ לאנגלית.

ו. העוגיות (אפה) _____ בתנור.

גן חדש בשכונה*

1 | בחודש שעבר נפתח בשכונה שלנו גן קהילתי. השטח, שהיה מלא אשפה, נוקה על ידי מתנדבים מכל הגילים. אחר כך נשתלו בו עשרות שתילים של ירקות ותבלינים.

3 | התושבים חילקו ביניהם את העבודה: הילדים השקו את הערוגות, והמבוגרים בנו ספסלים מעץ. בכניסה לגן הוצב שלט שצויר על ידי תלמידי בית הספר.

5 | בטקס הפתיחה הודתה ראש המועצה לכל מי שעזר. הירקות הראשונים כבר נקטפו, והם יחולקו למשפחות בשכונה.

* נכתב על ידי אריה טל-אור, 2018. מתוך: אתר «מבט צעיר».

8 לפניכם משפטים מן הקטע. העתיקו את הפועל וכתבו «פעיל» או «סביל».

א. השטח נוקה על ידי מתנדבים.

ב. הילדים השקו את הערוגות.

ג. בכניסה לגן הוצב שלט.

ד. המבוגרים בנו ספסלים מעץ.

ה. הירקות הראשונים כבר נקטפו.

9 מצאו בקטע את הפועל הסביל של כל פועל פעיל, וכתבו את בניינו.

פועל פעיל	פועל סביל מן הקטע	בניין סביל
פתח		
שתל		
הציב		
צייר		
חילק		

10 בקטע כתוב: «בכניסה לגן הוצב שלט». מדוע לדעתכם לא נכתב מי הציב את השלט? מה זה מלמד על השימוש בסביל?

11

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

12

חלקי המשפט

פרק 2

חלקי המשפט

נושא ונשוא הם הגרעין של המשפט. שאר החלקים מוסיפים פרטים. לדוגמה:

נושא: **הילדה** נשוא: **קראה** לווּאי: **הקטנה** מושא: **ספר** תיאור זמן: **בערב**.

חלק	שאלה שעוזרת	במשפט «הילדה הקטנה קראה ספר בערב»
נושא	מי? מה?	הילדה
נשוא	מה עשה? מה נאמר עליו?	קראה
מושא	את מה? מי? ל-? על-?	ספר
תיאור	מתי? איפה? איך? למה?	בערב
לוואי	איזה? (על שם עצם)	הקטנה

המשפט מסומן:

נושא: **הילדה** נשוא: **קראה** לווּאי: **הקטנה** מושא: **ספר** תיאור זמן: **בערב**.

סוגי תיאורים

סוג התיאור	שאלה	דוגמה
זמן	מתי?	בערב
מקום	איפה?	בספרייה
אופן	איך?	בשקט
סיבה	למה?	בגלל הרעש

מושא או לואי?

- מושא משלים את הפועל: דנה עזרה ^{מושא} **לסבתא**.
- לואי מוסיף פרט על שם עצם, כמו שם תואר: ספר ^{לואי} **מעניין**.

זכרו! שואלים שאלה על כל חלק: מי? (נושא) מה עשה? (נשוא) את מה? (מושא) מתי/איפה/איך? (תיאור).

דוגמה פתורה: במשפט «בצוהריים אכלה נועה פיתה» המילה «בצוהריים» היא ____.

1. שואלים על המילה: מתי אכלה נועה?

2. «מתי?» היא השאלה של תיאור זמן.

התשובה: תיאור זמן — **בצוהריים** ^{תיאור זמן} **אכלה** ^{נשוא} **נועה** ^{נושא} **פיתה** ^{מושא}

1 נתחו: «אתמול קנתה אימא עוגה טעימה במאפייה».

חלק	מה כתוב במשפט
נושא	
נשוא	
מושא	
לואי	
תיאור זמן	
תיאור מקום	

2 השלימו חלק משפט לפי הבקשה.

- א. הצבנו את הכיסאות _____ (תיאור מקום).
ב. _____ (תיאור זמן) נצא לטיול שנתי.
ג. הילדים הקשיבו _____ (תיאור אופן).

3 נכון או לא נכון?

א. לוואי מוסיף פרטים על שם עצם.

ב. תיאור זמן עונה על השאלה «איפה?».

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

4 השלימו את החלק החסר מן המחסן. התפקיד שלו כתוב בסוגריים.

הכלב | למורה | בזירות | ירוקה | אתמול | ספר

- א. _____ נבח כל הלילה. (נושא)
ב. התלמידים הגישו את העבודות _____. (מושא – למי?)
ג. חצינו את הכביש _____. (תיאור אופן)
ד. קניתי חולצה _____. (לוואי)
ה. _____ ביקרנו במוזיאון. (תיאור זמן)
ו. אחי קורא _____ מעניין. (מושא – את מה?)

5 מה תפקיד המילים שבסוגריים?

- א. ראינו (ציפור) על הגדר.
○ נושא ○ מושא ○ תיאור מקום
ב. (הרוח) הפילה את העץ.
○ נושא ○ מושא ○ לוואי
ג. התלמידים (החדשים) הציגו את עצמם.
○ נושא ○ לוואי ○ תיאור אופן
ד. (מחר) נלך לסבתא.
○ תיאור זמן ○ תיאור מקום ○ נושא

6 נתחו את המשפט: «בגלל הסערה ביטלה העירייה את המופע הגדול.»

חלק	מה כתוב במשפט
נושא	
נשוא	
מושא	
לואי	
תיאור סיבה	

הבוקר של נועה*

- 1 | בכל יום שישי בבוקר מגיעה נועה לבית האבות שבשכונה. היא מביאה איתה עוגיות שאפתה בעצמה. הקשישים מחכים לה בסבלנות בחדר האוכל.
- 3 | נועה מקריאה להם עיתון בקול רם, כי חלקם אינם רואים היטב. אחר כך הם משחקים יחד שחמט ודומינו. בצוהריים נועה חוזרת הביתה, עייפה ושמחה.

* נכתב על ידי ניר אבוטבול, 2015.

7 לפניכם משפטים מן הקטע. מצאו בכל משפט את התיאורים: מתחו קו מעל כל תיאור, וכתבו מעל הקו את סוגו.

א. בכל יום שישי בבוקר מגיעה נועה לבית האבות.

ב. הקשישים מחכים לה בסבלנות בחדר האוכל.

ג. נועה מקריאה להם עיתון בקול רם.

ד. בצוהריים נועה חוזרת הביתה.

8 נתחו את המשפט מן הקטע: «נועה מקריאה להם עיתון.»

חלק	מה כתוב במשפט
נושא	
נשוא	
מושא (את מה?)	
מושא (למי?)	

9 נכון או לא נכון לפי הקטע? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

- א.** במשפט «היא מביאה איתה עוגיות» המילה «עוגיות» היא מושא.
 נכון / לא נכון
- ב.** במשפט «הקשישים מחכים לה» המילה «לה» היא הנושא.
 נכון / לא נכון
- ג.** המילים «כי חלקם אינם רואים היטב» מסבירות למה נועה מקריאה בקול רם.
 נכון / לא נכון
- ד.** במשפט «אחר כך הם משחקים יחד» המילים «אחר כך» הן תיאור מקום.
 נכון / לא נכון

10 הרחיבו את המשפט «הילד כתב» שלב אחר שלב: הוסיפו מושא, אחר כך לוואי, ובסוף תיאור זמן ותיאור מקום. כתבו את המשפט אחרי כל שלב.

11 בחרו את התשובה הנכונה.

- א.** במשפט «בספרייה השקטה קראתי ספר» – מה תפקיד המילה «השקטה»?
 ◦ לוואי ◦ תיאור אופן ◦ נשוא
- ב.** באיזה משפט יש תיאור סיבה?
 ◦ הלכנו לים בשבת. ◦ נשארנו בבית בגלל הגשם. ◦ הוא רץ מהר.
- ג.** באיזה משפט הנושא בא אחרי הנשוא?
 ◦ הילדים שרו. ◦ בערב שרו הילדים. ◦ הילדים שרו בערב.

12

משפט פשוט, מאוּחָה ומורכב

פרק 3

שלושה סוגי משפטים

סוג	מה יש בו	דוגמה
פשוט	נושא אחד ונשוא אחד (גרעין אחד)	<div>נושא</div> <div>נשוא</div> <div>הגשם ירד כל הלילה.</div>
מאוּחָה	שני משפטים שכל אחד יכול לעמוד לבד, מחוברים במילת קישור	<div>משפט עצמאי</div> <div>ירד גשם,</div> <div>מילת קישור</div> <div>ולכן</div> <div>משפט עצמאי</div> <div>נשארנו בבית.</div>
מורכב	משפט עיקרי ופסוקית שלא יכולה לעמוד לבד	<div>פסוקית תיאור זמן</div> <div>כשהגשם פסק,</div> <div>משפט עיקרי</div> <div>יצאנו לשחק.</div>

מילים שמחברות

- במשפט מאוּחָה: וְ, אבל, לכן, או.
- בפסוקית של משפט מורכב: שֶׁ, כִּשֶׁ, כִּי, אִם, לִמְרוֹת שֶׁ, כְּדִי שֶׁ.

איך מבחינים?

- מחלקים את המשפט לשני חלקים.
- שואלים: האם כל חלק יכול לעמוד לבד כמשפט שלם?
- אם כן, המשפט מאוּחָה. אם חלק אחד תלוי בשני («כשהגשם פסק...»), המשפט מורכב.

זכרו! בודקים: האם החלק השני יכול לעמוד לבד כמשפט שלם? אם כן – מאוּחָה. אם הוא תלוי («כשהגשם פסק...») – מורכב.

 דוגמה פתורה: «רציתי לבוא, אבל חליתי» הוא משפט ____.

1. מחלקים: «רציתי לבוא» וגם «חליתי».
2. כל חלק עומד לבד, והם מחוברים ב«אבל».

התשובה: מאוּחָה

1 מיינו את המשפטים.

השמש שקעה. | שתיתי, כי צמאתי. | קמתי, ואחר כך התלבשתי.
החתול ישן על הספה. | הבנתי שטעיתי. | הוא שר, והיא ניגנה.

פשוט	מאוּחָה	מורכב

2 מצאו בכל משפט מורכב את הפסוקית (המשפט הטפל): מתחו קו מעליה, וכתבו מעל הקו «פסוקית».

א. כשהפעמון צלצל, יצאנו להפסקה.

ב. סבא סיפר שהוא גדל בקיבוץ.

ג. נלך לים אם יהיה חם.

3 הפכו את שני המשפטים הפשוטים למשפט מאוּחָה ולמשפט מורכב: «התאמנו הרבה.» «ניצחנו.»

4 כתבו את מילת הקישור בכל משפט מאוחה.

- א. הכלב נבח, והחתול ברח.
- ב. רצינו לצאת, אך ירד גשם.
- ג. שכחתי את המפתח, לכן חיכיתי בחוץ.
- ד. תכתבו לה מכתב, או תתקשרו אליה.
- ה. הוא לא אכל ארוחת בוקר, ולכן היה רעב.

5 מיינו את המשפטים: מאוחה או מורכב?

- הדלקתי את המחשב, אבל הוא לא עבד. | כשסיימנו לאכול, שטפנו כלים.
- אחי שיחק כדורגל, ואני רכבתי על אופניים. | המורה ביקשה שנשב בשקט.
- השעה הייתה מאוחרת, לכן הלכנו לישון. | הוא נרדם מפני שהיה עייף.
- נאכל פיצה, או נכין חביתה. | נצא לגינה אם הגשם ייפסק.

מאוחה	מורכב

6 השלימו מילת קישור המתאימה לקשר שבסוגריים.

- א. רצתי מהר, _____ הגעתי ראשון. (תוצאה)
- ב. התאמנו הרבה, _____ הפסדנו. (ניגוד)
- ג. לבשתי מעיל _____ היה קר. (סיבה)
- ד. דיברתי בשקט _____ לא להעיר את התינוק. (מטרה)
- ה. _____ שהיה חושך, המשכנו לשחק. (ויתור)

המשחק הגדול*

- 1 | ביום שלישי התקיים משחק כדורסל בין כיתה ו'1 לכיתה ו'2. כל התלמידים התאספו באולם. כשהשופט שרק, התחיל המשחק.

- 3 | בהתחלה הובילה ו'2, אבל ו'1 לא ויתרה. השחקנים רצו מהר, והקהל עודד בקול. למרות שנשארו רק שתי דקות, התוצאה עדיין הייתה שוויון.
- 5 | ברגע האחרון קלע יואב סל מרחוק, ולכן ניצחה ו'1. המורה לספורט אמר שזה היה המשחק הכי מותח של השנה.

* נכתב על ידי אלון שושני, 2021. מתוך: אתר «מבט צעיר».

7 קבעו לכל משפט מן הקטע: פשוט, מאוּחה או מורכב.

- א. כל התלמידים התאספו באולם.
- ב. כשהשופט שרק, התחיל המשחק.
- ג. השחקנים רצו מהר, והקהל עודד בקול.
- ד. למרות שנשארו רק שתי דקות, התוצאה עדיין הייתה שוויון.
- ה. ברגע האחרון קלע יואב סל מרחוק, ולכן ניצחה ו'1.
- ו. המורה לספורט אמר שזה היה המשחק הכי מותח של השנה.

8 לפניכם מילות קישור מן הקטע. כתבו איזה קשר כל אחת מבטאת.

מילת הקישור בקטע	סוג הקשר
אבל	
ולכן	
למרות ש־	
כש־	

9 פרקו את המשפט «השחקנים רצו מהר, והקהל עודד בקול» לשני משפטים פשוטים. הסבירו: מדוע אי אפשר לפרק כך את המשפט «כשהשופט שרק, התחיל המשחק»?

10 בחרו את התשובה הנכונה.

- א.** איזה משפט הוא מאוחה?
○ הילדה שצחקה היא אחותי. ○ הילדה צחקה, ואחותה בכתה.
○ הילדה צחקה בקול.
- ב.** איזה משפט הוא מורכב?
○ קנייתי ספר ומחברת. ○ קנייתי ספר, אבל לא קראתי אותו.
○ קנייתי את הספר שהמלצת עליו.
- ג.** מה סוג המשפט «היא ניסתה שוב ושוב, ולבסוף הצליחה»?
○ פשוט ○ מאוחה ○ מורכב

11 חברו כל זוג משפטים למשפט מאוחה בעזרת מילת קישור מתאימה: «הגשם פסק. השמש יצאה.»; «התאמנתי הרבה. לא נבחרתי לקבוצה.»; «נלך ברגל. ניסע באוטובוס.»

12 כתבו קטע קצר (4 משפטים) על טיול. כללו לפחות משפט פשוט אחד, משפט מאוחה אחד ומשפט מורכב אחד, וכתבו בסוגריים את סוג כל משפט.

מקום לכתיבה, לסיכום אישי ולתרגול נוסף

שורש ומשקל

פרק 4

מהו משקל?

משקל הוא תבנית של שם עצם או של שם תואר. מכניסים שורש למקומות הקבועים בתבנית ומקבלים מילה. את מקומות השורש מסמנים באותיות ק־ט־ל.

דוגמה:

השורש ס־פ־ר במשקל ק־ט־ל יוצר את המילה סִפָּר.

משקלים ומשמעויות

משקל	משמעות (לרוב)	דוגמאות
ק־ט־ל	בעל מקצוע	נגר, צבע, טבח, נהג
מִקְטָּלָה	מקום	מספרה, מרפאה, מכבסה, מסעדה
מִקְטָּל, מִקְטָּלָה	כלי או מכשיר	מסרק, מחשב, מזלג, מצלמה
ק־ט־לָת	מחלה	אדמת, שפעת, צהבת, נזלת

איך מוצאים את המשקל?

- מוצאים את שלוש אותיות השורש: מספרה, ס־פ־ר.
- מחליפים אותן ב־ק, ט, ל ומשאירים את שאר המילה: מִקְטָּלָה.
- בודקים בטבלה מה המשקל מציין: מקום.

זכרו! מילים באותו משקל «נשמעות» אותו דבר: מספרה, מרפאה, מכבסה – כולן מקומות.

דוגמה פתורה: מהשורש ש־ע־ל במשקל ק־ט־לָת: ____.

- במקום ק־ט־ל שמים ש־ע־ל.
- מקבלים «שעלת», שם של מחלה.

התשובה: שעלת

1 השלימו מילה במשקל המתאים.

א. הלכנו ל _____ (סֶעִד, מְקַטֵּלָה) לאכול ארוחת ערב.

ב. ה _____ (נִגֵּר, קָטַל) בנה לנו שולחן.

ג. ב _____ (צִלֵּם, מְקַטֵּלָה) צילמתי את הנוף.

2 התאימו מילה למשקל שלה.

טור א

1. חייט

2. מכבסה

3. מזמרה

4. שפעת

טור ב

מְקַטֵּלָה ☐

קָטַל ☐

מְקַטֵּלָה ☐

קָטַל ☐

3 נכון או לא נכון?

א. «נהג» ו«צבע» הן באותו משקל.

ב. המשקל מְקַטֵּלָה מציין לרוב מחלה.

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

4 צרו מילה מן השורש במשקל הנתון, וכתבו את משמעות המשקל.

שורש	משקל	מילה	משמעות
ז־מ־ר	קָטַל		
ר־פ־א	מְקַטֵּלָה		
פ־ת־ח	מְקַטֵּל		
ק־ד־ח	קָטַל		
כ־ס־ח	מְקַטֵּלָה		

5 באיזה משקל המילה? שימו לב להבדל בין מקטלה למקטלה.

א. מקצפה

○ מקטלה ○ מקטלה ○ קטלת

ב. צרבת

○ מקטלה ○ מקטלה ○ קטלת

ג. מספנה

○ מקטלה ○ מקטלה ○ קטלת

ד. נפח

○ קטל ○ מקטל ○ מקטלה

6 השלימו מילה מן המחסן.

גנן | מרפאה | משפך | שעלת | מנסרה | דייג

א. ה _____ השקה את הוורדים וגזם את השיחים.

ב. כשחליתי הלכתי ל _____ של הקופה.

ג. מזגנו את השמן לבקבוק בעזרת _____.

ד. בגלל ה _____ התינוק השתעל כל הלילה.

ה. ב _____ חותכים גזעי עצים לקרשים.

ו. ה _____ יצא בסירה לאגם עם רשת.

יום רגיל בכפר*

1 | בכפר הקטן שלנו כולם מכירים את כולם. בבוקר יוצא הדייג אל האגם, ובצהריים

הוא מביא דגים טריים. ליד הכיכר נמצאת המכבסה, וממנה עולה ריח של סבון נקי.

3 | בקצה הרחוב עומדת המנסרה הישנה. הנגר קונה בה קרשים, ובעזרת מקדחה

ומברג הוא בונה רהיטים. בחורף, כשילדים חולים בשפעת, הם הולכים למרפאה

הקטנה שליד בית הספר.

* נכתב על ידי בועז נחמיאס, 2020. מתוך: «עלים» – ירחון לנוער.

7 מיינו את המילים מן הקטע לפי משמעות המשקל.

דייג | מכבסה | מנסרה | נגר | מקדחה | מברג | שפעת | מרפאה

מחלה	כלי	מקום	בעל מקצוע

8 כתבו לכל מילה מן הקטע את השורש ואת המשקל.

משקל	שורש	מילה
		דייג
		מנסרה
		מקדחה
		שפעת
		מרפאה

9 בקטע מופיעות המילים «נגר» ו«מקדחה». מה הקשר בין המשקל של כל מילה לבין התפקיד שלה בקטע?

10 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

נכון / לא נכון

א. «מסמר» ו«מזלג» הן באותו משקל.

נכון / לא נכון

ב. «ספר» (בעל המקצוע) ו«ספר» (שקוראים בו) הן באותו משקל.

נכון / לא נכון

ג. במילים במשקל מְקַטֵּל המ"ם שבהתחלה אינה חלק מן השורש.

נכון / לא נכון

ד. המילה «מגדל» היא במשקל מְקַטֵּלָה.

11

ב.

ג.

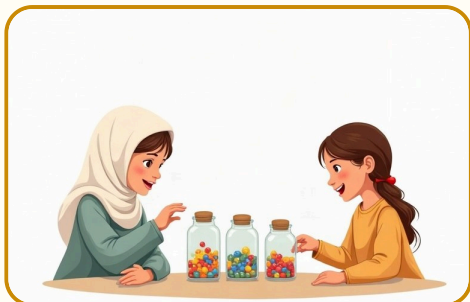
7.

ה.

12

המספר בעברית

פרק 5

מספר מונה: כמה?

המספר מתאים במין לשם העצם. במספרים 3–10, דווקא צורת הזכר מסתיימת ב־ה.

מספר	זכר	נקבה
2	שני בנים	שתי בנות
3	שלושה ילדים	שלוש ילדות
5	חמישה ספרים	חמש מחברות

טריק לזכירה

1. סופרים בלי שם עצם בצורת הנקבה: אחת, שתיים, שלוש.
2. לשם עצם בזכר מוסיפים ם: שלושה, ארבעה, חמישה.
3. לפני שם עצם אומרים םשני׀ (זכר) ו׀שתי׀ (נקבה).

מספר סודר: איזה?

מספר סודר מציין מקום בתור. הוא בא אחרי שם העצם, כמו שם תואר, ומתאים לו.

דוגמאות:

הקומה החמישית

הכיתה השלישית

היום הראשון

זכרו! טריק לזכר ונקבה: ׀אחת, שתיים, שלוש...׀ – כך סופרים בלי שם עצם (נקבה). לשם עצם בזכר מוסיפים ם: שלושה, ארבעה, חמישה.

דוגמה פתורה: _____ עפרונות. (4)

1. ׀עיפרון׀ הוא זכר: עיפרון אחד.

2. לזכר במספרים 3–10 מוסיפים ם: ארבעה.

התשובה: ארבעה

1 תקנו את הטעות (אם יש).

א. «ראיתי שבעה ציפורים.» ← _____

ב. «יש לי שלושה ספרים.» ← _____

ג. «אכלנו שתיים עוגות.» ← _____

2 כתבו ארבעה משפטים על הכיתה שלכם עם מספרים במילים (שניים בזכר, שניים בנקבה).

3 נכון או לא נכון?

א. «שישה ילדים» – נכון.

ב. המספר הסודר בא לפני שם העצם.

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

4 כתבו את המספר במילים.

א. בשבוע יש _____ (7) ימים.

ב. בכף היד יש _____ (5) אצבעות.

ג. לחתול יש _____ (4) רגליים.

ד. בשנה יש _____ (12) חודשים.

ה. לפרפר יש _____ (6) רגליים.

ו. לעכביש יש _____ (8) רגליים.

5 השלימו את המספרים 11–19 בזכר ובנקבה.

מספר	זכר (ילדים)	נקבה (ילדות)
11		
13		
14		
16		
19		

6 בחרו את הצורה הנכונה.

- א. בגן החיות ראינו ___ גמלים.
 ◦ שלוש ◦ שלושה ◦ שלישי
- ב. בתיק שלי יש ___ מחברות.
 ◦ ארבע ◦ ארבעה ◦ רביעית
- ג. יעל סיימה במקום ה___.
 ◦ שניים ◦ שנייה ◦ שני
- ד. הטיול נמשך ___ שעות.
 ◦ שש ◦ שישה ◦ שישית

הטיול השנתי*

- 1 | ביום ראשון בבוקר יצאו שלושה אוטובוסים מבית הספר אל הגליל. בכל אוטובוס ישבו ארבעים ושניים תלמידים ושתי מורות.
- 3 | ביום הראשון טיפסנו להר מירון. העלייה נמשכה שלוש שעות, ובדרך עצרנו לחמש הפסקות קצרות. ביום השני ירדנו לנחל, והמים הגיעו לנו עד הברכים.
- 5 | בלילה ישנו באכסניה. בכל חדר היו שש מיטות ושני ארונות. כשחזרנו הביתה ביום השלישי, כולם היו עייפים ומאושרים.

* נכתב על ידי ערן גבאי, 2022.

7 מיינו את המספרים מן הקטע: מספר מונה או מספר סודר?

שלושה | שתי | הראשון | שלוש | חמש | השני | שש | השלישי

מספר מונה	מספר סודר

8 לפניכם צירופים מן הקטע. כתבו אם שם העצם בזכר או בנקבה.

שם העצם - זכר או נקבה?	צירוף מן הקטע
	שלושה אוטובוסים
	שתי מורות
	חמש הפסקות
	שני ארונות
	שש מיטות

9 נכון או לא נכון לפי הקטע? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

- א.** בקטע כתוב «שתי מורות», כי «מורות» הוא שם עצם בנקבה.
- ב.** בצירוף «היום השני» יש מספר מונה.
- ג.** אילו היו בכל חדר שבע מיטות, היה כתוב «שבעה מיטות».
- ד.** המספר «ארבעים ושניים» מתאים לשם העצם «תלמידים», שהוא בזכר.

10 תקנו את הטעות במספר. כתבו רק את הצורה הנכונה.

- א.** בכיתה יש חמש חלונות. ← בכיתה יש _____ חלונות.
- ב.** קיבלתי שתיים מתנות. ← קיבלתי _____ מתנות.
- ג.** הפגישה בשעה ארבעה. ← הפגישה בשעה _____.
- ד.** גרתי בקומה השלוש. ← גרתי בקומה ה _____.
- ה.** בחווה יש שבע עשרה פרות ושלוש עשרה סוסים. ← בחווה יש שבע עשרה פרות ו _____ סוסים.

11 בקטע כתוב «ביום ראשון» וגם «ביום הראשון». מה ההבדל בין שני הצירופים?

12 כתבו מודעה (3-4 משפטים) על מבצע בחנות ספורט. כתבו במילים לפחות ארבעה מספרים: מונה בזכר, מונה בנקבה, מספר בין 11 ל-19 ומספר סודר.

מקום לכתיבה, לסיכום אישי ולתרגול נוסף

סיכום טקסט מידעי

פרק 6

למה מסכמים?

סיכום מציג את עיקר הטקסט בקצרה ובמילים שלנו. הוא עוזר להבין ולזכור.

מתי משתמשים בסיכום?

תקציר של כתבה

לקראת מבחן

שלבי הסיכום

1. קוראים את כל הטקסט.
2. מוצאים את הנושא.
3. בכל פסקה מסמנים את הרעיון המרכזי.
4. משמיטים דוגמאות, חזרות ופרטים קטנים.
5. כותבים במילים שלנו ומחברים במילות קישור.

הכללה

במקום רשימה של פרטים כותבים מילה שכוללת את כולם.

פרטים	מילה כוללת
תפוחים, בננות ואגסים	פירות
פטיש, מברג ומסור	כלי עבודה

סיכום טוב

1. קצר בהרבה מהמקור.
2. לא מעתיק משפטים שלמים.
3. לא מוסיף דעה אישית.

זכרו! סיכום טוב קצר בהרבה מן המקור, לא מעתיק משפטים שלמים, ואינו מוסיף דעה אישית.

 דוגמה פתורה: «חתול, כלב ואוגר» בהכללה: ____.

1. שואלים: מה משותף לכולם? בעלי חיים שמגדלים בבית.

2. כותבים מילה כוללת: חיות מחמד.

התשובה: חיות מחמד

1 כתבו מילה כוללת (הכללה).

א. כינור, חליל ותוף ← _____

ב. אדום, ירוק וכחול ← _____

ג. ראשון, שני ושלישי (ימים) ← _____

הדבורים והפרחים*

1 | דבורים עוברות מפרח לפרח כדי לאסוף צוף ואבקה, שמהם הן מכינות מזון. בזמן שהן עוברות בין הפרחים, נדבקת לגופן אבקה ועוברת לפרח הבא. כך הפרחים מואבקים ויכולים ליצור פירות וזרעים.

4 | בלי דבורים, צמחים רבים לא היו מתרבים, והיינו מקבלים הרבה פחות פירות וירקות. לכן חשוב לשמור על הדבורים: לא לרסס חומרים מסוכנים ולשתול פרחים בגינות.

* נכתב על ידי שני מלכה, 2019. מתוך: «עלים» – ירחון לנוער.

2 סכמו את הטקסט «הדבורים והפרחים» בשני משפטים.

3 נכון או לא נכון?

א. בסיכום מוסיפים דעה אישית.

ב. בסיכום כותבים את הרעיונות המרכזיים בלבד.

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

4 כתבו מילה כוללת לכל רשימה.

- א. סבא, דודה, בן דוד ← _____
- ב. עיפרון, מחק, סרגל ← _____
- ג. כדורגל, כדורסל, טניס ← _____
- ד. פסח, סוכות, חנוכה ← _____
- ה. ירושלים, חיפה, באר שבע ← _____
- ו. עורב, יונה, דרור ← _____

5 בכל משפט יש פרט שאפשר להשמיט בסיכום. העתיקו אותו.

- א. פירות הדר, כמו תפוזים ולימונים, גדלים בישראל בעיקר בשפלה.
- ב. הספרייה, שנפתחה לפני עשרים שנה, משרתת את כל תושבי העיר.
- ג. הנמלים חיות במושבות גדולות, ולפעמים יש במושבה אחת אלפי נמלים.
- ד. רכבות חשמליות, כמו זו שנוסעת בין תל אביב לירושלים, אינן פולטות עשן.

6 מיינו: רעיון כללי או פרט ודוגמה?

חשוב לחסוך במים | סוגרים את הברז בזמן צחצוח שיניים | מחזור מגן על הסביבה

בקבוקי פלסטיק נאספים במכלים מיוחדים | ספורט שומר על הבריאות

ריצה של חצי שעה ביום | פירות וירקות מספקים לגוף ויטמינים

תפוז מכיל ויטמין C

פרט או דוגמה	רעיון כללי

למה צריך לישון?*

- 1 | שינה היא צורך בסיסי של כל אדם, ממש כמו אוכל ומים. בזמן השינה הגוף נח, השרירים מתחזקים, והמוח מסדר את מה שלמדנו במשך היום. לכן מי שישן היטב זוכר טוב יותר.

4 | ילדים בגיל בית הספר צריכים לישון בערך תשע עד שתים עשרה שעות בלילה. ילד שאינו ישן מספיק מתקשה להתרכז בשיעור, מתעצבן מהר ולפעמים גם חולה יותר.

7 | כדי לישון טוב מומלץ ללכת לישון בשעה קבועה, להימנע ממסכים לפני השינה ולשמור על חדר חשוך ושקט. גם פעילות גופנית במשך היום עוזרת להירדם בקלות.

* נכתב על ידי רועי קרני, 2018. מתוך: «בין השורות» – כתב עת לחינוך.

7 כתבו לכל פסקה מילת מפתח ורעיון מרכזי.

פסקה	מילת מפתח	רעיון מרכזי
1		
2		
3		

8 לפניכם פרטים מן הקטע. כתבו לכל רשימה מילה כוללת.

- א. שעה קבועה, בלי מסכים, חדר חשוך ושקט ← _____
- ב. מתקשה להתרכז, מתעצבן מהר, חולה יותר ← _____
- ג. הגוף נח, השרירים מתחזקים, המוח מסדר ← _____

9 ענו לפי הקטע «למה צריך לישון?».

- א. מהו הנושא של הקטע?
- ב. מה פירוש «צורך בסיסי» בפסקה 1?
- ג. איזה פרט אפשר להשמיט בסיכום קצר?
- מסכים לפני השינה
 - השינה: חשיבותה ואיך לישון טוב
 - ספורט בבית הספר
 - דבר שאפשר לוותר עליו
 - דבר שאי אפשר בלעדיו
 - דבר שקורה לפעמים
 - השרירים מתחזקים בזמן השינה
 - הרגלים טובים עוזרים לישון
 - איזה פרט אפשר להשמיט בסיכום קצר?

10

כתיבת סיפור: מבנה העלילה

פרק 7

מבנה העלילה

בלי בעיה אין סיפור: הסיבוך הוא הלב של העלילה.

חלק	מה קורה בו
פתיחה	מציגים מי, איפה ומתי
סיבוך	מתחילה בעיה
שיא	רגע המתח הגדול
התרה	הבעיה נפתרת
סיום	איך הכול נגמר

דמויות ומקום

מתארים דמות לפי המראה, המעשים והמחשבות שלה, ומתארים גם את המקום ואת הזמן.

דוגמאות לתיאור:

«בערב קיץ חם, בשכונה ליד הים»

«ליה, ילדה סקרנית עם תלתלים»

כלים של כותבים

1. שיח ישיר: הדמויות מדברות, והדיבור במירכאות.
2. מילות זמן שמחברות בין אירועים.
3. תיאורים של רגשות.

דוגמאות:

«מה זה?» שאלה ליה.

באותו רגע

למחרת

פתאום

זכרו! בלי בעיה אין סיפור! הסיבוך הוא הלב של העלילה.

 דוגמה פתורה: החלק שבו מתחילה הבעיה נקרא ____.

1. מחפשים בטבלה את החלק שבו «מתחילה בעיה».

2. זה הסיבוך.

התשובה: סיבוך

1 תכנון סיפור משלכם.

הרעיון שלי	חלק
	פתיחה (מי? איפה? מתי?)
	סיבוך
	שיא
	התרה
	סיום

2 כתבו את הסיפור (8–10 משפטים). שלבו שיח ישיר ומילות זמן.

3 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

א. בכל סיפור צריך להיות סיבוך – בעיה.

ב. השיא בא לפני הסיבוך.

ג. שיח ישיר נכתב בתוך מירכאות.

ד. בפתיחה מספרים איך נפתרה הבעיה.

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

4 לפניכם סיפור קצר מאוד. כתבו ליד כל משפט לאיזה חלק בעלילה הוא שייך.

- א. בערב חורף קר ישבה סבתא רחל ליד האח וסרגה צעיף.
- ב. פתאום כבה החשמל בכל הבית.
- ג. בחושך נשמעו צעדים כבדים שהתקרבו אל הדלת.
- ד. הדלת נפתחה, והשכן נכנס עם פנס ושני נרות.
- ה. מאז, בכל פעם שהחשמל כבה, סבתא מחייכת ומדליקה נר.

השקיעה הסגולה*

- 1 | אורי היה ילד שקט בן אחת עשרה, שאהב לצייר יותר מכל דבר אחר. בכל הפסקה ישב בפינת החצר עם מחברת ציור ועפרונות צבעוניים.
- 3 | יום אחד הודיעה המורה על תחרות ציור בנושא «העיר שלי». הזוכה יציג את ציורו בספרייה העירונית. אורי עבד על הציור שבוע שלם, אבל יום לפני ההגשה שפך אחיו הקטן כוס מיץ ענבים על הדף.
- 6 | אורי הביט בכתם הסגול הגדול, ודמעות עלו בעיניו. «כל העבודה הלכה לפח!» צעק. נשאר לו רק לילה אחד, והוא לא ידע אם להתחיל מחדש או לוותר.
- 8 | אחרי שנרגע, הסתכל שוב בכתם וחשב שהוא נראה כמו שקיעה. הוא הוסיף סביב הכתם גגות ועצים, והפך אותו לשמיים סגולים מעל העיר.
- 10 | שבועיים אחר כך נתלה הציור «שקיעה סגולה» בספרייה. מאז אורי יודע שגם מטעות אפשר ליצור משהו יפה.

* נכתב על ידי שירה יפרח, 2020.

5 כתבו במשפט אחד מה קורה בכל חלק של הסיפור.

חלק בעלילה	מה קורה בו?
פתיחה	
סיבוך	
שיא	
התרה	
סיום	

6 ענו לפי הסיפור.

- א. מהי הבעיה בסיפור?
○ אורי אוהב לצייר ○ אחיו של אורי שפך מיץ על הציור ○ הציור נתלה בספרייה
- ב. איך הרגיש אורי ברגע השיא?
○ שמח וגאה ○ עצוב ומיואש ○ משועמם

7 מצאו בכל משפט מן הסיפור כלי של כותבים: מילת זמן, שיח ישיר או תיאור רגש. כתבו את המילים ואת סוג הכלי.

- א. «כל העבודה הלכה לפח!» צעק.
ב. יום אחד הודיעה המורה על תחרות ציור.
ג. דמעות עלו בעיניו.
ד. שבועיים אחר כך נתלה הציור בספרייה.

8 השלימו לפי הסיפור.

- א. אורי אהב לצייר בפינת _____ .
ב. נושא התחרות היה «_____» .
ג. הכתם על הדף היה בצבע _____ .
ד. את הכתם הפך אורי ל _____ מעל העיר.

9 נכון או לא נכון לפי הסיפור? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

נכון / לא נכון

א. אורי החליט לוותר על התחרות.

נכון / לא נכון

ב. הסיום מלמד מסר על התמודדות עם טעויות.

נכון / לא נכון

ג. המשפט «אורי היה ילד שקט בן אחת עשרה» מתאר את הדמות.

10 הוסיפו לפסקה 2 שיח ישיר: מה אמרה המורה כשהודיעה על התחרות? כתבו 1-2 משפטים במירכאות.

11 נניח שאורי היה מחליט לצייר בלילה ציור חדש לגמרי. כתבו התרה וסיום אחרים לסיפור (3–4 משפטים).

12 כתבו סיפור קצר (4–5 משפטים) שמתחיל במשפט: «כשפתחתי את הדלת, לא האמנתי למראה עיניי». כללו סיבוך, שיא והתרה, מילת זמן אחת ושיח ישיר.

מקום לכתיבה, לסיכום אישי ולתרגול נוסף

חזרה – מה למדנו?

1 השלימו.

- א. «הכין» בסביל: _____ .
- ב. _____ (6) בנות.
- ג. «הם הגיעו מאוחר, _____ פספסו את ההתחלה.» (תוצאה)

2 בחרו.

- א. «כשהסרט נגמר, הדליקו את האור» הוא משפט:
- פשוט ○ מאוחר ○ מורכב
- ב. «מגהצה» היא במשקל של:
- מקום ○ מחלה ○ מקצוע

3 כתבו פסקת סיכום קצרה על מה שלמדתם השנה בלשון.

כל הכבוד!

סיימתי את חוברת העבודה בלשון לכיתה ו'.

חתימת המורה

שם התלמיד/ה

תשובות לחוברת

פרק 1: פעיל וסביל

1 מיינו לפי הבניין הסביל.

נפעל	פעל	הפעל
נכתב, נסגר	סודר, בושל	הודלק, הוזמן

2 הפכו לפעיל.

- א. המכתב נשלח על ידי סבתא. ← סבתא **שלחה** את המכתב.
ב. השיר הוקלט על ידי הלהקה. ← הלהקה **הקליטה** את השיר.

3 נכון או לא נכון?

- א. במשפט סביל המושא של המשפט הפעיל הופך לנושא. **נכון**
ב. «הודלק» הוא בבניין פעל. **לא נכון** – «הודלק» – הפעל

4 מתי כדאי להשתמש בסביל? כתבו דוגמה למשפט שבו לא חשוב (או לא ידוע) מי עשה את הפעולה.

תשובה אפשרית: כשהפעולה חשובה יותר מהמבצע: «הכביש תוקן אתמול».

5 העתיקו את הפועל הסביל בכל משפט וכתבו את הבניין שלו.

- א. הספרים סודרו על המדף. ← **סודרו** – פעל
ב. העוגה נאפתה בתנור. ← **נאפתה** – נפעל
ג. האורות הוכבו בשעה עשר. ← **הוכבו** – הפעל
ד. החדר נוקה היטב. ← **נוקה** – פעל
ה. הפרס הוענק לזוכה. ← **הוענק** – הפעל
ו. השער ננעל בלילה. ← **ננעל** – נפעל

6 מיינו את הפעלים: פעיל או סביל? שימו לב – יש מילים שנראות דומות!

פועל פעיל	פועל סביל
כתב, הודיע, הלביש, ניקה	נגנב, טופל, נמצא, שובץ

7 השלימו את הפועל בסביל, בזמן עבר. הפועל הפעיל כתוב בסוגריים.

- הדלת (צבע) **נצבעה** בלבן.
- המכתבים (חילק) **חולקו** בבוקר.
- השולחן (העביר) **הועבר** לחדר אחר.
- הפרחים (השקה) **הושקו** אתמול.
- הסיפור (תרגם) **תורגם** לאנגלית.
- העוגיות (אפה) **נאפו** בתנור.

8 לפניכם משפטים מן הקטע. העתיקו את הפועל וכתבו «פעיל» או «סביל».

- השטח נוקה על ידי מתנדבים. ← **נוקה – סביל**
- הילדים השקו את הערוגות. ← **השקו – פעיל**
- בכניסה לגן הוצב שלט. ← **הוצב – סביל**
- המבוגרים בנו ספסלים מעץ. ← **בנו – פעיל**
- הירקות הראשונים כבר נקטפו. ← **נקטפו – סביל**

9 מצאו בקטע את הפועל הסביל של כל פועל פעיל, וכתבו את בניינו.

פועל פעיל	פועל סביל מן הקטע	בניין סביל
פתח	נפתח	נפעל
שתל	נשתלו	נפעל
הציב	הוצב	הפעל
צייר	צויר	פעל
חילק	יחולקו	פעל

10 בקטע כתוב: «בכניסה לגן הוצב שלט». מדוע לדעתכם לא נכתב מי הציב את השלט? מה זה מלמד על השימוש בסביל?

תשובה אפשרית: מי שהציב את השלט פחות חשוב לקורא; החשוב הוא שהשלט נמצא שם. בסביל משתמשים כשהפעולה או התוצאה חשובות יותר ממבצע הפעולה, או כשהמבצע לא ידוע.

11 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

- א. «הוכן» הוא הסביל של «הכין». **נכון**
- ב. הסביל של «ביקש» הוא «נבקש». **לא נכון** – הסביל של «ביקש» הוא «בוקש» (פעל)
- ג. במשפט «הכדור נזרק על ידי השחקן» – השחקן הוא הנושא. **לא נכון** – הנושא הוא «הכדור»; השחקן הוא מבצע הפעולה
- ד. הסביל של «יצלמו» בזמן עתיד הוא «יצולמו». **נכון**
- ה. פועל בבניין הפעל הוא תמיד פועל סביל. **נכון**

12 כתבו הודעה קצרה (4 משפטים) לעיתון בית הספר על אירוע שהתקיים. השתמשו בשלושה פעלים סבילים משלושה בניינים: נפעל, פעל, הפעל.

תשובה אפשרית: אתמול נערכה בבית הספר תערוכת מדע. בתערוכה הוצגו עשרות דגמים שהכינו התלמידים. הדגמים שופטו על ידי צוות מורים. בסוף היום חולקו תעודות לכל המשתתפים.

פרק 2: חלקי המשפט

1 נתחו: «אתמול קנתה אימא עוגה טעימה במאפייה».

חלק	מה כתוב במשפט
נושא	אימא
נשוא	קנתה
מושא	עוגה
לואי	טעימה
תיאור זמן	אתמול
תיאור מקום	במאפייה

2 השלימו חלק משפט לפי הבקשה.

- א. הצבנו את הכיסאות **בחצר** (תיאור מקום).
ב. **בשבוע הבא** (תיאור זמן) נצא לטיול שנתי.
ג. הילדים הקשיבו **בריכוז** (תיאור אופן).

3 נכון או לא נכון?

- א. לזואי מוסיף פרטים על שם עצם. **נכון**
ב. תיאור זמן עונה על השאלה «איפה?». **לא נכון** – תיאור זמן עונה על «מתי?»

4 השלימו את החלק החסר מן המחסן. התפקיד שלו כתוב בסוגריים.

- א. **הכלב** נבח כל הלילה. (נושא)
ב. התלמידים הגישו את העבודות **למורה**. (מושא – למי?)
ג. חצינו את הכביש **בזהירות**. (תיאור אופן)
ד. קניתי חולצה **ירוקה**. (לזואי)
ה. **אתמול** ביקרנו במוזיאון. (תיאור זמן)
ו. אחי קורא **ספר** מעניין. (מושא – את מה?)

5 מה תפקיד המילים שבסוגריים?

- א. ראינו (ציפור) על הגדר.
○ נושא ● **מושא** ○ תיאור מקום
ב. (הרוח) הפילה את העץ.
● **נושא** ○ מושא ○ לזואי
ג. התלמידים (החדשים) הציגו את עצמם.
○ נושא ● **לזואי** ○ תיאור אופן
ד. (מחר) נלך לסבתא.
● **תיאור זמן** ○ תיאור מקום ○ נושא

6 נתחו את המשפט: «בגלל הסערה ביטלה העירייה את המופע הגדול.»

חלק	מה כתוב במשפט
נושא	העירייה
נשוא	ביטלה
מושא	את המופע
לזואי	הגדול
תיאור סיבה	בגלל הסערה

7 לפניכם משפטים מן הקטע. מצאו בכל משפט את התיאורים: מתחו קו מעל כל תיאור, וכתבו מעל הקו את סוגו.

א. **בכל יום שישי בבוקר** ^{תיאור זמן} מגיעה נועה **לבית האבות**. ^{תיאור מקום}

ב. הקשישים מחכים לה **בסבלנות** ^{תיאור אופן} **בחדר האוכל**. ^{תיאור מקום}

ג. נועה מקריאה להם עיתון **בקול רם**. ^{תיאור אופן}

ד. **בצוהריים** ^{תיאור זמן} נועה חוזרת **הביתה**. ^{תיאור מקום}

8 נתחו את המשפט מן הקטע: «נועה מקריאה להם עיתון.»

חלק	מה כתוב במשפט
נושא	נועה
נשוא	מקריאה
מושא (את מה?)	עיתון
מושא (למי?)	להם

9 נכון או לא נכון לפי הקטע? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

- א.** במשפט «היא מביאה איתה עוגיות» המילה «עוגיות» היא מושא. **נכון**
- ב.** במשפט «הקשישים מחכים לה» המילה «לה» היא הנושא. **לא נכון** – «לה» הוא מושא; הנושא הוא «הקשישים»
- ג.** המילים «כי חלקם אינם רואים היטב» מסבירות למה נועה מקריאה בקול רם. **נכון**
- ד.** במשפט «אחר כך הם משחקים יחד» המילים «אחר כך» הן תיאור מקום. **לא נכון** – «אחר כך» הוא תיאור זמן

10 הרחיבו את המשפט «הילד כתב» שלב אחר שלב: הוסיפו מושא, אחר כך לוואי, ובסוף תיאור זמן ותיאור מקום. כתבו את המשפט אחרי כל שלב.

תשובה אפשרית: הילד כתב מכתב. הילד כתב מכתב ארוך. בערב כתב הילד מכתב ארוך בחדרו.

11 בחרו את התשובה הנכונה.

- א.** במשפט «בספרייה השקטה קראתי ספר» – מה תפקיד המילה «השקטה»?
• **לוואי** • תיאור אופן • נשוא
- ב.** באיזה משפט יש תיאור סיבה?
• הלכנו לים בשבת. • **נשארנו בבית בגלל הגשם.** • הוא רץ מהר.
- ג.** באיזה משפט הנושא בא אחרי הנשוא?
• הילדים שרו. • **בערב שרו הילדים.** • הילדים שרו בערב.

12 כתבו 3–4 משפטים על יום ספורט בבית הספר. השתמשו בכל ארבעת סוגי התיאור (זמן, מקום, אופן, סיבה), וכתבו בסוגריים אחרי כל תיאור את סוגו.

תשובה אפשרית: ביום שלישי (זמן) נערך יום ספורט במגרש (מקום). התלמידים רצו במהירות (אופן). בגלל החום (סיבה) קיבלנו הפסקות רבות.

1 מיינו את המשפטים.

פשוט	מאוחד	מורכב
השמש שקעה, החתול ישן על הספה.	קמתי, ואחר כך התלבשתי, הוא שר, והיא ניגנה.	שתיתי, כי צמאתי, הבנתי שטעיתי.

2 מצאו בכל משפט מורכב את הפסוקית (המשפט הטפל): מתחו קו מעליה, וכתבו מעל הקו «פסוקית».

א. כשהפעמון ^{פסוקית}צלצל, יצאנו להפסקה.

ב. סבא סיפר ^{פסוקית}שהוא גדל בקיבוץ.

ג. נלך לים ^{פסוקית}אם יהיה חם.

3 הפכו את שני המשפטים הפשוטים למשפט מאוחד ולמשפט מורכב: «התאמנו הרבה.» «ניצחנו.»

תשובה אפשרית: מאוחד: התאמנו הרבה, ולכן ניצחנו. מורכב: ניצחנו מפני שהתאמנו הרבה.

4 כתבו את מילת הקישור בכל משפט מאוחד.

א. הכלב נבח, והחתול ברח. ← **ו**

ב. רצינו לצאת, אך ירד גשם. ← **אך**

ג. שכחתי את המפתח, לכן חיכיתי בחוץ. ← **לכן**

ד. תכתבו לה מכתב, או תתקשרו אליה. ← **או**

ה. הוא לא אכל ארוחת בוקר, ולכן היה רעב. ← **ולכן**

5 מיינו את המשפטים: מאוחה או מורכב?

מאוחה	מורכב
הדלקתי את המחשב, אבל הוא לא עבד., אחי שיחק כדורגל, ואני רכבתי על אופניים., השעה הייתה מאוחרת, לכן הלכנו לישון., נאכל פיצה, או נכין חביתה.	כשסיימנו לאכול, שטפנו כלים., המורה ביקשה שנשב בשקט., הוא נרדם מפני שהיה עייף., נצא לגינה אם הגשם ייפסק.

6 השלימו מילת קישור המתאימה לקשר שבסוגריים.

- רצתי מהר, **לכן** הגעתי ראשון. (תוצאה)
- התאמנו הרבה, **אבל** הפסדנו. (ניגוד)
- לבשתי מעיל **כי** היה קר. (סיבה)
- דיברתי בשקט **כדי** לא להעיר את התינוק. (מטרה)
- למרות** שהיה חושך, המשכנו לשחק. (ויתור)

7 קבעו לכל משפט מן הקטע: פשוט, מאוחה או מורכב.

- כל התלמידים התאספו באולם. ← **פשוט**
- כשהשופט שרק, התחיל המשחק. ← **מורכב**
- השחקנים רצו מהר, והקהל עודד בקול. ← **מאוחה**
- למרות שנשארו רק שתי דקות, התוצאה עדיין הייתה שוויון. ← **מורכב**
- ברגע האחרון קלע יואב סל מרחוק, ולכן ניצחה ו'1. ← **מאוחה**
- המורה לספורט אמר שזה היה המשחק הכי מותח של השנה. ← **מורכב**

8 לפניכם מילות קישור מן הקטע. כתבו איזה קשר כל אחת מבטאת.

מילת הקישור בקטע	סוג הקשר
אבל	ניגוד
ולכן	תוצאה
למרות ש־	ויתור
כש־	זמן

9 פרקו את המשפט «השחקנים רצו מהר, והקהל עודד בקול» לשני משפטים פשוטים. הסבירו: מדוע אי אפשר לפרק כך את המשפט «כשהשופט שרק, התחיל המשחק»?

תשובה אפשרית: השחקנים רצו מהר. הקהל עודד בקול. את המשפט השני אי אפשר לפרק כך, כי «כשהשופט שרק» היא פסוקית שאינה עומדת לבד – היא תלויה במשפט העיקרי.

10 בחרו את התשובה הנכונה.

א. איזה משפט הוא מאוחה?

○ הילדה שצחקה היא אחותי. • **הילדה צחקה, ואחותה בכתה.**

○ הילדה צחקה בקול.

ב. איזה משפט הוא מורכב?

○ קנייתי ספר ומחברת. ○ קנייתי ספר, אבל לא קראתי אותו.

• **קנייתי את הספר שהמלצת עליו.**

ג. מה סוג המשפט «היא ניסתה שוב ושוב, ולבסוף הצליחה»?

○ פשוט • **מאוחה** ○ מורכב

11 חברו כל זוג משפטים למשפט מאוחה בעזרת מילת קישור מתאימה: «הגשם פסק. השמש יצאה.»; «התאמנתי הרבה. לא נבחרתי לקבוצה.»; «נלך ברגל. ניסע באוטובוס.»

תשובה אפשרית: הגשם פסק, והשמש יצאה. התאמנתי הרבה, אבל לא נבחרתי לקבוצה. נלך ברגל, או ניסע באוטובוס.

12 כתבו קטע קצר (4 משפטים) על טיול. כללו לפחות משפט פשוט אחד, משפט מאוחה אחד ומשפט מורכב אחד, וכתבו בסוגריים את סוג כל משפט.

תשובה אפשרית: יצאנו לטיול בנחל (פשוט). כשהגענו למעיין, נכנסנו למים (מורכב). המים היו קרים, אבל נהנינו מאוד (מאוחה). בדרך חזרה שרנו באוטובוס (פשוט).

1 השלימו מילה במשקל המתאים.**א.** הלכנו ל**מסעדה** (סֶעֶד, מְקַטֵּלָה) לאכול ארוחת ערב.**ב.** ה**נגר** (נִגְרַר, קָטַל) בנה לנו שולחן.**ג.** ב**מצלמה** (צִלַּם, מְקַטֵּלָה) צילמתי את הנוף.**2 התאימו מילה למשקל שלה.****טור א**

1. חייט

2. מכבסה

3. מזמרה

4. שפעת

טור ב

2 מְקַטֵּלָה

4 קָטַל

3 מְקַטֵּלָה

1 קָטַל

3 נכון או לא נכון?**א.** «נהג» ו«צבע» הן באותו משקל. **נכון****ב.** המשקל מְקַטֵּלָה מציין לרוב מחלה. **לא נכון** – מְקַטֵּלָה מציין לרוב מקום**4 צרו מילה מן השורש במשקל הנתון, וכתבו את משמעות המשקל.**

שורש	משקל	מילה	משמעות
ז־מ־ר	קָטַל	זמר	בעל מקצוע
ר־פ־א	מְקַטֵּלָה	מרפאה	מקום
פ־ת־ח	מְקַטַל	מפתח	כלי
ק־ד־ח	קָטַל	קדחת	מחלה
כ־ס־ח	מְקַטֵּלָה	מכסחה	כלי

5 באיזה משקל המילה? שימו לב להבדל בין מקטלה למקטלה.

א. מקצפה

○ מקטלה • **מקטלה** ○ קטלת

ב. צרבת

○ מקטלה ○ מקטלה • **קטלת**

ג. מספנה

• **מקטלה** ○ מקטלה ○ קטלת

ד. נפח

• **קטל** ○ מקטל ○ מקטלה

6 השלימו מילה מן המחסן.

א. **הגנן** השקה את הוורדים וגזם את השיחים.

ב. כשחליתי הלכתי ל**מרפאה** של הקופה.

ג. מזגנו את השמן לבקבוק בעזרת **משפך**.

ד. בגלל **השעלת** התינוק השתעל כל הלילה.

ה. **במנסרה** חותכים גזעי עצים לקרשים.

ו. **הדייג** יצא בסירה לאגם עם רשת.

7 מיינו את המילים מן הקטע לפי משמעות המשקל.

בעל מקצוע	מקום	כלי	מחלה
דייג, נגר	מכבסה, מנסרה, מרפאה	מקדחה, מברג	שפעת

8 כתבו לכל מילה מן הקטע את השורש ואת המשקל.

מילה	שורש	משקל
דייג	דִּי־יִג	קִטֵּל
מנסרה	נִס־ר	מִקְטֵּלָה
מקדחה	קִד־ח	מִקְטֵּלָה
שפעת	שִׁפ־ע	קִטֵּלָת
מרפאה	רִפ־א	מִקְטֵּלָה

9 בקטע מופיעות המילים «נגר» ו«מקדחה». מה הקשר בין המשקל של כל מילה לבין התפקיד שלה בקטע?

תשובה אפשרית: «נגר» במשקל קָטַל – משקל של בעלי מקצוע, ובקטע הנגר הוא האדם שבונה רהיטים. «מקדחה» במשקל מְקַטְּלָה – משקל של כלים, ובקטע זה הכלי שבעזרתו הוא עובד.

10 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

- א.** «מסמר» ו«מזלג» הן באותו משקל. **נכון**
- ב.** «ספר» (בעל המקצוע) ו«ספר» (שקוראים בו) הן באותו משקל. **לא נכון** – סֵפֶר במשקל קָטַל; סֵפֶר במשקל אחר
- ג.** במילים במשקל מְקַטְּלָה המ"ם שבהתחלה אינה חלק מן השורש. **נכון**
- ד.** המילה «מגדל» היא במשקל מְקַטְּלָה. **לא נכון** – «מגדל» במשקל אחר (מְקַטְּלָה) – אין בסופה םֶה

11 השלימו מילה מן השורש שבסוגריים. בחרו בעצמכם את המשקל המתאים.

- א.** **הקצב** (קִצַּב) חתך את הבשר.
- ב.** את הדשא בחצר מכסחים **במכסחה** (כִּסְּח).
- ג.** בגלל **הצרבת** (צִרַּב) כאב לסבא בחזה אחרי הארוחה.
- ד.** האוניות נבנות **במספנה** (סִפַּנ).
- ה.** בעזרת **המצפן** (צִפַּנ) מצאנו את הדרך ביער.

12 כתבו פרסומת קצרה (3–4 משפטים) לעסק חדש בשכונה. השתמשו בארבע מילים מארבעה משקלים: קָטַל, מְקַטְּלָה, מְקַטְּלָה או מְקַטְּלָה, קְטַלְת. מתחו קו מתחתן.

תשובה אפשרית: המסעדה החדשה ברחוב הדקל נפתחה! הטבח שלנו מבשל ארוחות טריות, ובכל שולחן מחכים לכם מזלג וסכין חדשים. ואם יש לכם נזלת – המרק החם שלנו יעזור!

1 תקנו את הטעות (אם יש).

- א. «ראיתי שבעה ציפורים.» ← **שבע ציפורים**
- ב. «יש לי שלושה ספרים.» ← **נכון – שלושה ספרים**
- ג. «אכלנו שתיים עוגות.» ← **שתי עוגות**

2 כתבו ארבעה משפטים על הכיתה שלכם עם מספרים במילים (שניים בזכר, שניים בנקבה).

תשובה אפשרית: בכיתה יש שלושה לוחות. יש שש מנורות. יש עשרים וחמישה כיסאות. יש שתי דלתות.

3 נכון או לא נכון?

- א. «שישה ילדים» – נכון. **נכון**
- ב. המספר הסודר בא לפני שם העצם. **לא נכון** – הוא בא אחרי שם העצם: היום הראשון

4 כתבו את המספר במילים.

- א. בשבוע יש **שבעה** (7) ימים.
- ב. בכף היד יש **חמש** (5) אצבעות.
- ג. לחתול יש **ארבע** (4) רגליים.
- ד. בשנה יש **שנים עשר** (12) חודשים.
- ה. לפרפר יש **שש** (6) רגליים.
- ו. לעכביש יש **שמונה** (8) רגליים.

5 השלימו את המספרים 11–19 בזכר ובנקבה.

מספר	זכר (ילדים)	נקבה (ילדות)
11	אחד עשר	אחת עשרה
13	שלושה עשר	שלוש עשרה
14	ארבעה עשר	ארבע עשרה
16	שישה עשר	שש עשרה
19	תשעה עשר	תשע עשרה

6 בחרו את הצורה הנכונה.

א. בגן החיות ראינו ___ גמלים.

○ שלוש ● **שלושה** ○ שלישי

ב. בתיק שלי יש ___ מחברות.

● **ארבע** ○ ארבעה ○ רביעית

ג. יעל סיימה במקום ה___.

○ שתיים ○ שנייה ● **שני**

ד. הטיול נמשך ___ שעות.

● **שש** ○ שישה ○ שישים

7 מיינו את המספרים מן הקטע: מספר מונה או מספר סודר?

מספר מונה	מספר סודר
שלושה, שתי, שלוש, חמש, שש	הראשון, השני, השלישי

8 לפניהם צירופים מן הקטע. כתבו אם שם העצם בזכר או בנקבה.

שם העצם – זכר או נקבה?	צירוף מן הקטע
זכר	שלושה אוטובוסים
נקבה	שתי מורות
נקבה	חמש הפסקות
זכר	שני ארונות
נקבה	שש מיטות

9 נכון או לא נכון לפי הקטע? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

- בקטע כתוב «שתי מורות», כי «מורות» הוא שם עצם בנקבה. **נכון**
- בצירוף «היום השני» יש מספר מונה. **לא נכון** – «השני» הוא מספר סודר
- אילו היו בכל חדר שבע מיטות, היה כתוב «שבעה מיטות». **לא נכון** – שבע מיטות – «מיטה» בנקבה
- המספר «ארבעים ושניים» מתאים לשם העצם «תלמידים», שהוא בזכר. **נכון**

10 תקנו את הטעות במספר. כתבו רק את הצורה הנכונה.

- בכיתה יש חמש חלונות. ← בכיתה יש **חמישה** חלונות.
- קיבלתי שתיים מתנות. ← קיבלתי **שתי** מתנות.
- הפגישה בשעה ארבעה. ← הפגישה בשעה **ארבע**.
- גרתי בקומה השלוש. ← גרתי בקומה **השלישית**.
- בחווה יש שבע עשרה פרות ושלוש עשרה סוסים. ← בחווה יש שבע עשרה פרות ו**שלושה עשר** סוסים.

11 בקטע כתוב «ביום ראשון» וגם «ביום הראשון». מה ההבדל בין שני הצירופים?

תשובה אפשרית: «יום ראשון» הוא שם של יום בשבוע. «היום הראשון» הוא היום הראשון בתור של הטיול – «הראשון» הוא מספר סודר שבא אחרי שם העצם.

12 כתבו מודעה (3–4 משפטים) על מבצע בחנות ספורט. כתבו במילים לפחות ארבעה מספרים: מונה בזכר, מונה בנקבה, מספר בין 11 ל-19 ומספר סוזר.

תשובה אפשרית: מבצע בחנות הספורט! קנו שני כדורים וקבלו שלוש חולצות במתנה. המבצע נמשך שתיים עשרה שעות בלבד. החנות נמצאת בקומה השנייה של הקניון.

פרק 6: סיכום טקסט מידעי

1 כתבו מילה כוללת (הכללה).

א. כינור, חליל ותוף ← **כלי נגינה**

ב. אדום, ירוק וכחול ← **צבעים**

ג. ראשון, שני ושלישי (ימים) ← **ימי השבוע**

2 סכמו את הטקסט «הדבורים והפרחים» בשני משפטים.

תשובה אפשרית: הדבורים מעבירות אבקה בין פרחים וכך עוזרות להם ליצור פירות וזרעים. לכן חשוב לשמור עליהן ולא לרסס חומרים מסוכנים.

3 נכון או לא נכון?

א. בסיכום מוסיפים דעה אישית. **לא נכון** – סיכום אינו מוסיף דעה

ב. בסיכום כותבים את הרעיונות המרכזיים בלבד. **נכון**

4 כתבו מילה כוללת לכל רשימה.

א. סבא, דודה, בן דוד ← **בני משפחה**

ב. עיפרון, מחק, סרגל ← **ציוד לימודי**

ג. כדורגל, כדורסל, טניס ← **ענפי ספורט**

ד. פסח, סוכות, חנוכה ← **חגים**

ה. ירושלים, חיפה, באר שבע ← **ערים בישראל**

ו. עורב, יונה, דרור ← **ציפורים**

5 בכל משפט יש פרט שאפשר להשמיט בסיכום. העתיקו אותו.

א. פירות הדר, כמו תפוזים ולימונים, גדלים בישראל בעיקר בשפלה. ← **כמו תפוזים ולימונים**

ב. הספרייה, שנפתחה לפני עשרים שנה, משרתת את כל תושבי העיר. ← **שנפתחה לפני עשרים שנה**

ג. הנמלים חיות במושבות גדולות, ולפעמים יש במושבה אחת אלפי נמלים. ← **ולפעמים יש במושבה אחת אלפי נמלים**

ד. רכבות חשמליות, כמו זו שנוסעת בין תל אביב לירושלים, אינן פולטות עשן. ← **כמו זו שנוסעת בין תל אביב לירושלים**

6 מיינו: רעיון כללי או פרט ודוגמה?

פרט או דוגמה	רעיון כללי
סוגרים את הברז בזמן צחצוח שיניים, בקבוקי פלסטיק נאספים במכלים מיוחדים, ריצה של חצי שעה ביום, תפוז מכיל ויטמין C	חשוב לחסוך במים, מחזור מגן על הסביבה, ספורט שומר על הבריאות, פירות וירקות מספקים לגוף ויטמינים

7 כתבו לכל פסקה מילת מפתח ורעיון מרכזי.

פסקה	מילת מפתח	רעיון מרכזי
1	חשיבות השינה	בשינה הגוף נח והמוח מסדר את מה שלמדנו, ולכן היא חיונית.
2	כמה לישון	ילדים צריכים 9–12 שעות שינה; חוסר שינה פוגע בריכוז ובבריאות.
3	הרגלי שינה	שעה קבועה, בלי מסכים, חדר חשוך ופעילות גופנית עוזרים לישון טוב.

8 לפניכם פרטים מן הקטע. כתבו לכל רשימה מילה כוללת.

א. שעה קבועה, בלי מסכים, חדר חשוך ושקט ← **הרגלי שינה טובים**

ב. מתקשה להתרכז, מתעצבן מהר, חולה יותר ← **נזקי חוסר שינה**

ג. הגוף נח, השרירים מתחזקים, המוח מסדר ← **התועלת של השינה**

9 ענו לפי הקטע «למה צריך לישון?».

א. מהו הנושא של הקטע?

○ מסכים לפני השינה • **השינה: חשיבותה ואיך לישון טוב** ○ ספורט בבית הספר

ב. מה פירוש «צורך בסיסי» בפסקה 1?

○ דבר שאפשר לוותר עליו • **דבר שאי אפשר בלעדיו** ○ דבר שקורה לפעמים

ג. איזה פרט אפשר להשמיט בסיכום קצר?

○ השינה חשובה לגוף ולמוח ○ הרגלים טובים עוזרים לישון

• **השרירים מתחזקים בזמן השינה**

10 כתבו סיכום של «למה צריך לישון?» ב־3 משפטים, במילים שלכם. השתמשו

בהכללה אחת לפחות ובמילת קישור אחת לפחות.

תשובה אפשרית: השינה חיונית לגוף ולמוח, כי בזמנה אנחנו נחים ומסדרים את מה שלמדנו. ילדים צריכים לישון שעות רבות, ומי שלא ישן מספיק נפגע בריכוז ובבריאות. לכן כדאי לשמור על הרגלי שינה טובים.

11 תלמיד כתב: «שינה היא צורך בסיסי של כל אדם, ממש כמו אוכל ומים. אני חושב שכדאי לישון הרבה. צריך ללכת לישון בשעה קבועה, להימנע ממסכים, לשמור על חדר חשוך ושקט ולעשות ספורט.» מצאו בסיכום שלוש בעיות והציעו תיקון.

תשובה אפשרית: 1. המשפט הראשון הועתק מן הטקסט – צריך לנסח במילים שלו. 2. «אני חושב» היא דעה אישית – יש להשמיט. 3. רשימת פרטים ארוכה – עדיף להכליל: «הרגלי שינה טובים». חסר גם הרעיון של פסקה 2 (כמה צריך לישון).

1 תכנון סיפור משלכם.

חלק	הרעיון שלי
פתיחה (מי? איפה? מתי?)	תשובה אישית
סיבוך	תשובה אישית
שיא	תשובה אישית
התרה	תשובה אישית
סיום	תשובה אישית

2 כתבו את הסיפור (8–10 משפטים). שלבו שיח ישיר ומילות זמן.

תשובה אפשרית: תשובה אישית: מבנה עלילה מלא, דמות מתוארת, שיח ישיר במירכאות, מילות זמן.

3 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

- א. בכל סיפור צריך להיות סיבוך – בעיה. **נכון**
- ב. השיא בא לפני הסיבוך. **לא נכון** – השיא בא אחרי הסיבוך – זה רגע המתח הגדול
- ג. שיח ישיר נכתב בתוך מירכאות. **נכון**
- ד. בפתיחה מספרים איך נפתרה הבעיה. **לא נכון** – בפתיחה מציגים דמות, מקום וזמן; הבעיה נפתרת בהתרה

4 לפניכם סיפור קצר מאוד. כתבו ליד כל משפט לאיזה חלק בעלילה הוא שייך.

- א. בערב חורף קר ישבה סבתא רחל ליד האח וסרגה צעיף. ← **פתיחה**
- ב. פתאום כבה החשמל בכל הבית. ← **סיבוך**
- ג. בחושך נשמעו צעדים כבדים שהתקרבו אל הדלת. ← **שיא**
- ד. הדלת נפתחה, והשכן נכנס עם פנס ושני נרות. ← **התרה**
- ה. מאז, בכל פעם שהחשמל כבה, סבתא מחייכת ומדליקה נר. ← **סיום**

5 כתבו במשפט אחד מה קורה בכל חלק של הסיפור.

חלק בעלילה	מה קורה בו?
פתיחה	מכירים את אורי, ילד שקט שאוהב לצייר.
סיבוכ	אחיו שופך מיץ על הציור יום לפני ההגשה.
שיא	אורי מיואש ולא יודע אם להתחיל מחדש או לוותר.
התרה	הוא הופך את הכתם לשמיים סגולים בציור.
סיום	הציור נתלה בספרייה, ואורי לומד שגם מטעות יוצא משהו יפה.

6 ענו לפי הסיפור.

א. מהי הבעיה בסיפור?

○ אורי אוהב לצייר ● אחיו של אורי שפך מיץ על הציור ○ הציור נתלה בספרייה

ב. איך הרגיש אורי ברגע השיא?

○ שמח וגאה ● עצוב ומיואש ○ משועמם

7 מצאו בכל משפט מן הסיפור כלי של כותבים: מילת זמן, שיח ישיר או תיאור רגש.

כתבו את המילים ואת סוג הכלי.

א. «כל העבודה הלכה לפח!» צעק. ← «כל העבודה הלכה לפח!» – שיח ישיר

ב. יום אחד הודיעה המורה על תחרות ציור. ← יום אחד – מילת זמן

ג. דמעות עלו בעיניו. ← דמעות עלו בעיניו – תיאור רגש (עצב)

ד. שבועיים אחר כך נתלה הציור בספרייה. ← שבועיים אחר כך – מילת זמן

8 השלימו לפי הסיפור.

א. אורי אהב לצייר בפינת החצר.

ב. נושא התחרות היה «העיר שלי».

ג. הכתם על הדף היה בצבע סגול.

ד. את הכתם הפך אורי לשמיים סגולים מעל העיר.

9 נכון או לא נכון לפי הסיפור? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

א. אורי החליט לוותר על התחרות. **לא נכון** – הוא הפך את הכתם לחלק מן הציור והגיש אותו

ב. הסיום מלמד מסר על התמודדות עם טעויות. **נכון**

ג. המשפט «אורי היה ילד שקט בן אחת עשרה» מתאר את הדמות. **נכון**

10 הוסיפו לפסקה 2 שיח ישיר: מה אמרה המורה כשהודיעה על התחרות? כתבו 1–2 משפטים במירכאות.

תשובה אפשרית: «ילדים, השנה נערוך תחרות ציור בנושא העיר שלי», אמרה המורה. «הציור הזוכה יוצג בספרייה העירונית!»

11 נניח שאורי היה מחליט לצייר בלילה ציור חדש לגמרי. כתבו התרה וסיום אחרים לסיפור (3–4 משפטים).

תשובה אפשרית: אורי לקח דף חדש וצייר עד חצות. בבוקר הציור לא היה מושלם, אבל הוא הגיש אותו בגאווה. הוא לא זכה, אבל המורה שיבחה את ההתמדה שלו. אורי הבין שהכי חשוב לא לוותר.

12 כתבו סיפור קצר (4–5 משפטים) שמתחיל במשפט: «כשפתחתי את הדלת, לא האמנתי למראה עיניי». כללו סיבוך, שיא והתרה, מילת זמן אחת ושיח ישיר.

תשובה אפשרית: כשפתחתי את הדלת, לא האמנתי למראה עיניי: המטבח היה מלא מים. «מה קרה פה?» צעקתי. הצינור מתחת לכיור התפוצץ, והמים המשיכו לעלות. מיד סגרתי את הברז הראשי והתקשרתי לאבא. כעבור שעה הגיע שרברב ותיקן את הצינור.

חזרה

1 השלימו.

א. «הכין» בסביל: **הוכן**.

ב. **שש** (6) בנות.

ג. «הם הגיעו מאוחר, **ולכן** פספסו את ההתחלה.» (תוצאה)

2 בחרו.

א. «כשהסרט נגמר, הדליקו את האור» הוא משפט:

○ פשוט ○ מאוחד • **מורכב**

ב. «מגהצה» היא במשקל של:

• **מקום** ○ מחלה ○ מקצוע

3 כתבו פסקת סיכום קצרה על מה שלמדתם השנה בלשון.

תשובה אפשרית: תשובה אישית.